

Διαφορετικότητα και ποικιλομορφία στην
τάξη.

Διαχείριση της διαφορετικότητας στην τάξη

Χαρακτηρισμός μαθητή

- Απαιτείται πολύ προσοχή στον **χαρακτηρισμό** οποιουδήποτε μαθητή είτε διακατέχεται από κάποια μορφή αναπηρίας είτε όχι.

«Διαφορετικοί» μαθητές

- Όσοι μαθητές παρουσιάζουν σοβαρή απόκλιση στη μάθηση, διάφορα προβλήματα στη σχολική τάξη ή συνδυασμός και των δύο, απαιτείται ειδική εκπαίδευση και πιθανή εμπλοκή άλλων υπηρεσιών, προκειμένου να αξιοποιήσουν στο έπακρο το δυναμικό τους.
- Οι μαθητές αυτοί μπορεί να καταδεικνύουν:
 1. **Διαταραχές μάθησης- Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες**
 2. **Συναισθηματικές ή συμπεριφορικές διαταραχές**
 3. Νοητική υστέρηση
 4. **Σωματικές αναπηρίες**
 5. Δυσκολίες στην όραση ή στην ακοή
 6. Αναπτυξιακές διαταραχές (αυτισμός)
 7. Εγκεφαλικές βλάβες
 8. Ιδιαίτερες ικανότητες και ταλέντα (**χαρισματικοί μαθητές**)

Διαταραχές μάθησης

Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες

- Οι μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες παρουσιάζουν προβλήματα:
- 1. σ' έναν ή περισσότερους μαθησιακούς τομείς
- 2. στον συντονισμό για μάθηση
- 3. στην συγκέντρωση προσοχής και οργάνωσης
- 4. στην οργάνωση και ερμηνεία των οπτικών και ακουστικών πληροφοριών
- 5. στη σκέψη, στην αντίληψη στην μνήμη
- 6. στη σύναψη και στη διατήρηση των φιλικών τους σχέσεων

Διαταραχές μάθησης

Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες

συνέχεια:

7. Παρουσιάζουν επίσης δυσκολίες στην ανάγνωση. Προβλήματα συνδυασμού των φωνημάτων και των γραμμάτων που αποτελούν τις λέξεις (φωνολογική επίγνωση). **Χάνουν το σημείο που πρέπει να διαβάσουν.....ΣΕΛΙΔΑ 22**
8. Παρουσιάζουν δυσκολίες στα μαθηματικά. **Στον υπολογισμό και στην επίλυση των προβλημάτων**, αλλά τις περισσότερες φορές και στην κατανόηση της εκφώνησης του προβλήματος

Διαταραχές μάθησης συνέχεια: Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες

9. Η προσέγγιση, προς διεκπεραίωση, των μαθησιακών εργασιών από τους μαθητές γίνεται με τυχαίο τρόπο
10. Δεν εφαρμόζουν στρατηγικές μάθησης
11. Είναι παθητικοί στη μάθηση και συχνά διακατέχονται από τη «μαθημένη αβοηθησία»

Διαταραχές μάθησης συνέχεια:

Προβλήματα επικοινωνίας

- Στις ηλικίες 6 έως 11 ετών, οι μαθητές με διαταραχές της επικοινωνίας αποτελούν τη δεύτερη μεγαλύτερη ομάδα μαθητών που λαμβάνουν τις υπηρεσίες της ειδικής εκπαίδευσης. Κάποια παιδιά ενδέχεται να δυσκολεύονται να χρησιμοποιήσουν τη γλώσσα, είτε λόγω προβλημάτων ακοής, είτε λόγω λανθασμένης χρήσης της γλώσσας από τους γονείς, είτε εξαιτίας συναισθηματικών ή άλλων προβλημάτων που τα εμποδίζουν να παρακολουθήσουν και να αντιληφθούν σωστά τα γλωσσικά ερεθίσματα.
- Οι μαθητές που δεν μπορούν να παραγάγουν σωστούς ήχους για να μιλήσουν, θεωρείται ότι παρουσιάζουν κάποια **διαταραχή του λόγου**. Περίπου το 5% των παιδιών της σχολικής ηλικίας παρουσιάζει κάποια μορφή διαταραχής του λόγου. Τα προβλήματα άρθρωσης και ο τραυλισμός είναι τα δύο πιο συνηθισμένα προβλήματα.

Διαταραχές μάθησης συνέχεια:

Συναισθηματικές-συμπεριφορικές διαταραχές

- Οι μαθητές με συναισθηματικές ή συμπεριφορικές διαταραχές αποτελεί ίσως την πιο δύσκολη κατηγορία μαθητών για να διδάξει κανείς σε μια **τάξη μαθητών τυπικής ανάπτυξης** και πηγή προβληματισμών για πολλούς υποψήφιους εκπαιδευτικούς.
- Η συμπεριφορά αποτελεί πρόβλημα **όταν αποκλίνει πολύ** από εκείνη τη μορφή συμπεριφοράς που θεωρείται κατάλληλη για την ηλικιακή ομάδα του παιδιού, ώστε να επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξή του και/ή τη ζωή των άλλων. Οι Quay και Peterson περιγράφουν έξι διαστάσεις των συναισθηματικών/συμπεριφορικών διαταραχών.

Διαταραχές μάθησης συνέχεια: Συναισθηματικές-συμπεριφορικές διαταραχές

- Τα παιδιά που παρουσιάζουν διαταραχές της συμπεριφοράς παρουσιάζουν επιθετική συμπεριφορά, εκδηλώνουν μανία καταστροφής, είναι ανυπάκουα, μη συνεργάσιμα, επίμονα και διαταράσσουν τη ζωή των άλλων. Οι μαθητές αυτοί χρειάζονται πολύ σαφείς κανόνες και όταν τους παραβαίνουν, πρέπει να υφίστανται τις ανάλογες συνέπειες.

Διαταραχές μάθησης συνέχεια:

Διαταραχή άγχους και απόσυρσης

- Τα παιδιά που πάσχουν από τη διαταραχή του άγχους και της απόσυρσης είναι υπερβολικά αγχωμένα, απομονωμένα, ντροπαλά, μελαγχολικά και υπερευαίσθητα, κλαίνε εύκολα και έχουν πολύ χαμηλή αυτοπεποίθηση.
- Τα παιδιά αυτά διαθέτουν ελάχιστες κοινωνικές δεξιότητες και, κατά συνέπεια, ελάχιστους φίλους.
- Η πιο αποτελεσματική προσέγγιση για να βοηθήσουμε τα παιδιά αυτά, είναι η άμεση διδασκαλία των κοινωνικών δεξιοτήτων

Διαταραχές μάθησης συνέχεια: ΔΕΠΥ

- Οι μαθητές που ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία είναι ακίνητοι και βρίσκονται συνεχώς σε υπερένταση. Φαίνεται να μην μπορούν να μείνουν ακίνητοι σε μια θέση ή να σταματήσουν να μιλούν.
- Μπορείτε να δείτε ότι τα παιδιά αυτά παρουσιάζουν πολλά χαρακτηριστικά της διαταραχής της ελλειμματικής προσοχής με Υπερκινητικότητα.

Διαταραχές μάθησης συνέχεια:

ΔΕΠΥ

- Η υπερκινητικότητα δεν είναι μια συγκεκριμένη κατάσταση αλλά ένα «σύνολο συμπεριφορών», όπως η υπερβολική νευρική δραστηριότητα και η αδυναμία του ατόμου να διατηρεί την προσοχή του για πολύ ώρα.
- Δυσκολεύονται, επίσης, να αντιδράσουν με τον κατάλληλο τρόπο και να εργαστούν σταθερά και συστηματικά προς την επίτευξη στόχων (ακόμα και των στόχων που θέτουν τα ίδια για τον εαυτό τους) και μπορεί να δυσκολεύονται να ελέγξουν τη δεδομένη μορφή συμπεριφοράς, ακόμα και για ένα σύντομο χρονικό διάστημα.

Διαταραχές μάθησης συνέχεια: Προβλήματα υγείας

- Μαθητές με διάφορα προβλήματα υγείας όπως:
- Πολλαπλές αναπηρίες
- Εγκεφαλική παράλυση
- Επιληψία
- Κώφωση ή βαρηκοΐα
- Τυφλότητα ή ασθενής όραση

Διαταραχές μάθησης συνέχεια:

Προβλήματα υγείας συνέχεια:

- Η εγκεφαλική παράλυση:
- Είναι πολύ σύνηθες αυτή να συνοδεύεται και από δευτερεύουσες μορφές αναπηρίας όπως προβλήματα όρασης, λόγου και νοητική καθυστέρηση.
- Η Επιληψία:
- Χωρίζεται σε δύο είδη: τις γενικευμένες επιληπτικές κρίσεις που διαρκούν 2-5 λεπτά και την επιληπτική κρίση αφαίρεσης όπου ο μαθητής χάνει την επαφή με το περιβάλλον για 1 -30 δευτερόλεπτα. Στην πρώτη περίπτωση ο δάσκαλος θα πρέπει να καθησυχάσει την τάξη, να διευκολύνει την αναπνοή του παιδιού και να το προστατεύσει από τραυματισμό. Στην δεύτερη περίπτωση ο δάσκαλος θα πρέπει να ρωτάει συχνά τον μαθητή αυτόν και να επαναλαμβάνει κατά διαστήματα αυτά που λέει.

Διαταραχές μάθησης συνέχεια:

Προβλήματα υγείας συνέχεια:

- Μαθητές που πάσχουν από κώφωση και βαρηκοΐα:
- Η βαρηκοΐα δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στη μάθηση καθώς το παιδί δεν μπορεί να παρακολουθήσει επαρκώς το μάθημα. Η διδασκαλία σε κωφούς αντιμετωπίζεται κυρίως με δύο τρόπους: τις λεκτικές προσεγγίσεις και τη μέθοδο των χειρών. Σήμερα θεωρείται ότι ένας συνδυασμός και των δύο μεθόδων είναι η λύση για την ένταξη των κωφών στις δύο «κουλτούρες», τη γενικευμένη και αυτή που τους ανήκει αποκλειστικά.
- Μαθητές με ασθενή όραση και τυφλότητα
- Οι μαθητές με ασθενή όραση μπορούν να διαβάσουν με χρήση μεγεθυντικού φακού ή μόνο μεγάλα και ευανάγνωστα γράμματα. Οι μεθητές με τυφλότητα χρησιμοποιούν την μέθοδο Μπράιγ
- Το σύστημα Μπράιγ έχει έξι ανάγλυφες κουκκίδες σαν το κεφαλάκι μιας καρφίτσας. Είναι τοποθετημένες ανά τρεις και μ' αυτές γίνονται 63 συνδυασμοί, που αντιστοιχούν στα γράμματα και τους αριθμούς. Η γραφή Μπράιγ διαβάζεται από αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω, όπως ακριβώς και η γραφή των «βλεπόντων».

Διαταραχές μάθησης συνέχεια: Ελαφρά νοητική υστέρηση

- 1. Προσδιορίστε το επίπεδο της ετοιμότητας του: όσο λίγες και αν είναι οι γνώσεις του, το παιδί είναι έτοιμο να μάθει το επόμενο βήμα. Βήμα προς βήμα προσέγγιση, αλυσιδωτή αντίδραση.
- 2. Διατυπώστε και παρουσιάστε τους αντικειμενικούς στόχους με απλό τρόπο.
- 3. Βασίστε τους συγκεκριμένους αντικειμενικούς στόχους της μάθησης σε μια ανάλυση των μαθησιακών δυνατοτήτων και αδυναμιών του παιδιού.
- 4. Παρουσιάστε την ύλη σε μικρά και λογικά βήματα. Σε κάθε βήμα, η εξάσκηση του παιδιού να είναι εκτεταμένη, πριν προχωρήσετε παρακάτω.
- 5. Ασχοληθείτε με τις πρακτικές δεξιότητες και έννοιες, με βάση τις απαιτήσεις της ενήλικης ζωής.
- 6. Μην παραλείπετε βήματα. Οι μαθητές με μέση νοημοσύνη μπορούν να αναπτύξουν εννοιολογικές γέφυρες από το ένα βήμα στο άλλο, αλλά τα παιδιά με νοητική καθυστέρηση έχουν ανάγκη τα βήματα που θα ακολουθούν, να είναι σαφή. Κάντε εσείς τις συνδέσεις για το μαθητή. Μην περιμένετε από αυτόν να ανακαλύψει τις συνδέσεις.
- 7. Να είστε έτοιμοι να παρουσιάσετε την ίδια ιδέα με πολλούς διαφορετικούς τρόπους.
- 8. Ανατρέξτε σε ένα πιο απλό βήμα, στην περίπτωση που διαπιστώσετε ότι ο μαθητής δε σας ακολουθεί.

Διαταραχές μάθησης συνέχεια: Ελαφρά νοητική υστέρηση

- 9. Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στην κινητοποίηση του μαθητή και στη διατήρηση της προσοχής του.
- 10. Η διδακτική ύλη δε θα πρέπει να προσβάλλει το μαθητή. Ένα αγόρι του γυμνασίου μπορεί να χρειάζεται το εύκολο λεξιλόγιο ενός μαθήματος, αλλά μπορεί να νιώσει προσβεβλημένο, αν διαπιστώσει ότι το περιεχόμενο του μαθήματος απευθύνεται σε παιδιά μικρότερης ηλικίας.
- 11. Εστιάστε την προσοχή σας σε λίγες μορφές συμπεριφοράς ή δεξιότητες, ώστε και εσείς και ο μαθητής να έχετε πιθανότητες επιτυχίας. Όλοι μας χρειαζόμαστε θετική ενίσχυση.
- 12. Να έχετε υπόψη σας ότι οι μαθητές με νοητική υστέρηση πρέπει να μαθαίνουν συνεχώς, να επαναλαμβάνουν και να εξασκούνται περισσότερο από τα παιδιά μέσης νοημοσύνης. Πρέπει να μάθουν πώς να μελετούν, και πρέπει να κάνουν συχνές επαναλήψεις και να εξασκούν συνεχώς τις νεοαποκτηθείσες δεξιότητες τους σε διαφορετικούς χώρους.
- 13. Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στις κοινωνικές σχέσεις. Το να συμπεριλάβετε απλώς ένα μαθητή με νοητική καθυστέρηση σε μια κανονική τάξη δε σημαίνει απαραίτητα ότι οι υπόλοιποι μαθητές θα τον αποδεχτούν ή ότι ο μαθητής θα δημιουργήσει φιλίες και θα τις διατηρήσει.

Χαρισματικοί μαθητές

- Ένας από τους πιο περιεκτικούς ορισμούς προέρχεται από το Τμήμα Εκπαίδευσης των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής:
- *Τα παιδιά και οι νέοι με εξαιρετικό ταλέντο αποδίδουν ή δείχνουν ότι μπορούν να αποδώσουν σε εξαιρετικά υψηλό επίπεδο, όταν συγκρίνονται με τα υπόλοιπα άτομα που έχουν την ίδια ηλικία, τις ίδιες εμπειρίες και μεγαλώνουν στο ίδιο περιβάλλον. Αυτά τα παιδιά και οι νέοι, κατέχουν ιδιαίτερη ικανότητα στο διανοητικό, δημιουργικό και/ή καλλιτεχνικό τομέα, κατέχουν μια ασυνήθιστη ηγετική ικανότητα ή επιδεικνύουν υπεροχή σε συγκεκριμένους ακαδημαϊκούς τομείς. Απαιτούν υπηρεσίες ή δραστηριότητες που δεν παρέχονται συνήθως στο πλαίσιο του σχολείου. Τα εξαιρετικά ταλέντα διακρίνουν παιδιά και νέους από όλες τις πολιτισμικές και οικονομικές ομάδες, σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας.*

Χαρισματικοί μαθητές

- Α. Υψηλές διανοητικές ικανότητες.
- Β. Υψηλή ποιότητα δημιουργικότητας.
- Γ. Επιμονή με στόχο τον τελικό σκοπό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Eysenck M. W. (2006).
- Farrar, M. J., & Ashwell, S. (2012). Phonological awareness, executive functioning, and theory of mind. *Cognitive development*, 27, 77 – 89.
- Παντελιάδου, Σ. (2000). Μαθησιακές Δυσκολίες και εκπαιδευτική πράξη. *Τι και Γιατί*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- Woolfolk, A. (2019). *Εκπαιδευτική Ψυχολογία* (Επιστημονική Επιμέλεια. Έκδ. Ε. Μακρή-Μπότσαρη). Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ.